

MICROECONOMIE

Apariția și dezvoltarea teoriei economice

Doctrina mercantilistă (sec. XVII)

Faptul că prima teorie economică se referă la schimbul de mărfuri și la importanța acestuia, se explică prin aceea că fenomenul comerțului era un fenomen vizibil, de suprafață, care putea fi analizat. Mercantiliștii vedeau izvorul bogăției în comerț, iar prosperitatea comerțului ca o garanție a întăririi puterii statului. Totodată, teoria mercantilistă evidențiază importanța aurului și a monedelor ca simboluri ale bogăției, ceea ce a dus la apariția primei teorii despre bani.

Doctrina fiziocrată (sec. XVIII)

Arată că sursa bogăției nu este aurul obținut din comerț, ci producția de bunuri pe care ei o reduceau la agricultură, considerând agricultura singura activitate care putea crea un produs net. Fiziocrații au avansat și ideea unei ordini naturale, respectiv necesitatea descoperirii legilor după care funcționează societatea.

Teoria economică clasică

Principali reprezentanți: Adam Smith, David Ricardo

Ideile principale ale teoriei clasice sunt cele ale valorii care reprezintă munca concretizată în marfă, asociate cu ideile liberalismului economic.

Din teoria clasică s-au desprins două teorii: marxistă și marginalistă

Teoria marxistă. A reușit să explice o serie de noțiuni economice importante, cum ar fi valoare, profit, capital, social, crize economice etc. A lansat pentru prima dată analiza macroeconomiei.

Teoria marginalistă. Vede originea valorii nu în muncă, ci în om, respectiv în dorințele și nevoile omului. De asemenea, teoria marginalistă a făcut o analiză a mecanismului economiei de piață, impunând conceptul de concurență pură.

Teoriile marginaliste (sec. XIX)

Necesitățile oamenilor erau înlocuite de noțiunea de opțiuni ale oamenilor.

Teoria economică contemporană

Dezvoltarea economiilor occidentale de la începutul sec. XX a dus la dominarea pieței de către monopoluri, ceea ce a schimbat datele analizei economice efectuate până atunci. Piața nu mai era liberă și nici concurența perfectă. Teoriile bazate pe analiza microeconomică nu mai puteau explica anumite fenomene de ansamblu ale economiei, cum ar fi crizele economice, care blocau dezvoltarea economiei. Se impunea o nouă viziune macroeconomică asupra economiei de piață, al cărei fondator a fost economistul englez J. M. Keynes, care a analizat o serie de categorii economice noi, cum ar fi produs național sau produs intern, sau rolul statului în economie. După al doilea război mondial, mai multe țări occidentale și-au bazat politica economică pe teoriile lui Keynes, reușind

să întârzie declanșarea unor crize, să combată șomajul și să ducă la creșterea economică. Conform teoriilor lui Keynes, statului îi revine un rol foarte important în activitatea economică. Opusă teoriei lui Keynes a fost teoria monetaristă, lansată de M. Friedman, care se opunea intervenției statului în economie, arătând că dezechilibrele economice pot fi reglementate cu ajutorul banilor (monede), fără intervenția statului.

Obiectivul și metoda teoriei economice

Rolul teoriei economice este de a arăta factorilor de decizie costurile și implicațiile uneia sau alteia dintre opțiunile de dezvoltare economică. Obiectivul teoriei economice îl constituie studiul activității economice. Activitatea economică este o realitate socială, complexă, reprezentând un câmp de acțiune legat de producția, repartiția, schimbul și consumul de bunuri materiale și de servicii urmărind satisfacerea cu resurse limitate a necesităților indivizilor și societății. În cadrul producției sunt grupate acțiunile celor care se ocupă cu industrie, agricultură, construcții, respectiv a persoanelor care supun lucrurile unor modificări pentru a le face mai utile. Producției îi urmează repartiția respectiv împărțirea veniturilor între oameni, în funcție de factorii de producție care participă la realizarea bunurilor și serviciilor. În sfera schimbului sau a circulației mărfurilor sunt cuprinse operațiunile de comerț, de transport, telecomunicații etc., adică activități prin care bunurile sunt puse la dispoziția consumatorului. În final are loc consumul, care înseamnă o acțiune de utilizare a bunurilor și serviciilor, conform destinațiilor, respectiv unele pentru consumul propriu-zis, altele într-un proces de producție.

Activitatea economică, deși se realizează de oameni, nu e de domeniul arbitrarului, la care în primul rând, o semnificație obiectivă, și anume existența socială, care se asigură prin satisfacerea trebuințelor, lucru care nu este posibil decât în condiția respectării stricte a unor corelații cu resursele existente. Studiul activității economice urmărește, în final, soluționarea optimă a raportului dintre trebuințe și resurse prin folosirea cât mai eficientă a resurselor. Toate acestea duc la concluzia că activitatea economică are o caracteristică obiectivă. Totodată, activitatea economică are și o caracteristică subiectivă, pentru că raporturile obiective se realizează din activitatea oamenilor. Oamenii își pun amprenta asupra raporturilor obiective prin trăsăturile lor (voință, pasiune, înțelegeri).

Din cele arătate mai sus, rezultă că activitatea economică este determinată pe de o parte de relații obiective de interdependență, iar pe de altă parte de voința oamenilor.

Analiza relațiilor obiective, de interdependență, se finalizează cu descoperirea și studierea legilor după care se desfășoară fenomenele și procesele economice.

Analiza transformărilor, determinată de voința oamenilor, evidențiază în primul rând interesele lor care le influențează scopul, acțiunea și comportamentul.

Rezultă că activitatea economică este obiectiv-ordonată, desfășurându-se pe baza unor reguli, care pot fi descoperite, studiate și folosite.

Descoperirea și studierea legilor economice este sarcina teoriei economice. În ce privește interesele oamenilor, ele reprezintă o formă socială de manifestare a trebuințelor, ca și o expresie a relațiilor reciproce dintre agenții economici, constituind o componentă a vieții economice.

Pentru a-și atinge obiectivele, teoria economică folosește mai multe metode cum sunt metoda abstractizării, metoda istorică, statistică, matematică. Abstractizarea

presupune folosirea unor categorii economice cum sunt PIB, producție, consum, a unor termeni economici (piață, produs), a unor definiții și a unor rezultate teoretice. Metoda istorică presupune analiza fenomenelor începând cu perioadele anterioare. Metoda statistică e folosită pentru rigurozitatea fenomenelor. Metodele matematice sunt folosite sub forma funcțiilor, ecuațiilor (ex: exprimarea echilibrului între cerere și ofertă), a modelelor matematice și a altor forme de analiză.

Complexitatea activității economice impune studierea ei de către un sistem de științe format din trei grupe: științele economice fundamentale (politică, istoria economiei, management, marketing), științe economice teoretico-aplicative (finanțe), științe economice de frontieră (geografia economică, protecția mediului).